

عبدالله بن محمد عین القضاة همدانی

عبدالله بن محمد، عین القضاة همدانی، **فقیه**، **حکیم** و **عارف**، مکنی به ابوالفضائل، معروف به قاضی همدانی، در سال ۴۷۶ ش، برابر با ۴۹۲ ق، در **همدان** به دنیا آمد.

فهرست مندرجات

- ۱ - معرفی اجمالی
- ۲ - تحصیلات
- ۳ - بحران روحی
- ۴ - دشمنی عزالدین
- ۵ - تبعید ابوالقاسم
- ۶ - قتل وی
- ۷ - آثار
- ۸ - عناوین مرتبط
- ۹ - منبع

معرفی اجمالی

پیر و جنبش از **میانه** بودند، به میانجی نیز معروف شده است. **قاضی**، در جوانی در زادگاه خویش به کسب علوم متداول پرداخت و به سرعت در **ادب** و **حکمت** و کلام مایه‌ور شد و به سبب مهارتی که در **فقه** پیدا کرد، به عنوان قاضی و مدرس منصوب گردید و با وجود جوانی، **شهرت** و نفوذ فراوان پیدا کرد و همین امر باعث برانگیخته شدن **حسد** و رشک **فقها** و **متکلمان** شد.

تحصیلات

وی به تحصیل حکمت و عرفان و کلام و **ادب عربی** پرداخت و نظر به مطالعه بسیار در آثار **امام محمد غزالی**، مع الواسطه **شاکرد** او نیز محسوب می‌شد. احمد غزالی با آن همه عظمت مقام، در مکتوب‌های خود بدو، او را قره‌العین خطاب می‌کرد. وی بیشتر اطلاعات خود را از راه تحقیق و تتبع شخصی فراهم آورد. افکار و عقاید او در عمر کوتاهش مبین **کمال نبوغ** او است.

بحران روحی

فلسفه و کلام، طبع حقیقت‌جویی وی را قانع نسلخت و گرفتار بحران‌های روحی شد و همین امر، او را دچار **شک** و شبهه کرد. پس از آشنایی با آثار امام محمد غزالی تا حدی خاطرش آرام گرفت و چندی بعد با احمد غزالی آشنا شد و به او دست ارادت داد و همانند احمد غزالی در بیان **عقاید** خود بی‌پروا بود. همین صراحت در گفتار باعث **بنگمانی** منتشره شد.

دشمنی عزالدین

عزیز الدین از مستوفیان سلاجقه با عین القضاة، دوستی کامل داشت؛ از سوی دیگر عزیز الدین به دشمنی با ابوالقاسم درگزینی **وزیر سلطان محمود** بن محمود و **سلطان سنجر** برخاست.

تبعید ابوالقاسم

وزیر اخیر که بسیاری از رجال و بزرگان علم را به حیل و [تزویر](#) نابود کرده و خود نیز در پایان به [پادشاه اعمال زشت](#) خویش به دار کشیده شد، نقشه [قتل عین القضاة](#) را طرح کرد و با دستهای از عوام الناس - که حسودان و بخوانان عین القضاة بودند - [توطئه](#) چید و محضری ترتیب داد و وی را به [کفر](#) و دعوی الوهیت متهم کرد و [فقها](#) نیز به قتل این جوان دانشمند [فتوی](#) دادند، پس وی را مقید به [بغداد](#) فرستادند.

قتل وی

قاضی، مدتی در بغداد زندانی بود و در همین زندان رساله معروف «شکوی الغریب عن الاوطان الی علماء البلدان» را به [زبان عربی](#)، خطاب به علمای عصر نوشت و در آن که مشحون از نکات عرفانی و فلسفی است، اتهاماتی را که به وی نسبت داده بودند، رد کرد و به برخی شبهات نیز پاسخ گفت. وی را از بغداد، مجدداً به [همدان](#) بازگردانیدند و در [شعب](#) ۷ [جمادی الآخر](#) ۵۲۵ ق، برابر با ۵۰۹ ش، بر در مدرسه‌ای که ظاهرًا محل تدریس او بود، بر دار کردند و سپس جسدش را با نفت و بوریا آتش زدند.

آثار

۱. تمهیدات؛
۲. رساله زبدة الحقایق؛
۳. رساله یزدان شناخت؛
۴. شکوی الغریب عن الاوطان الی علماء البلدان؛
۵. کتلب قری العاشی الی معرفة العوران و الاعاشی؛
۶. تفسیر حقایق القرآن (ناتمام مانده است)؛
۷. نزهة العشاق و نهز المشتاق؛
۸. نامه‌های عین القضاة همدانی؛
۹. رساله لوایح؛
۱۰. رساله اجمالی؛
۱۱. مکاتیب؛
۱۲. دفاعیات عین القضاة همدانی؛
۱۳. شرح کلمات بابا طاهر عربیان، مسائل حکمیة فی المعارف و المشاهد الربانیة؛

عناوین مرتبط

[نزهة العشاق و نهز المشتاق](#)

منبع

نرم افزار عرفان ۳، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی.

رده‌های این صفحه: [تراجم](#) | [حکیمان](#) | [صوفیان](#)